

szág belpolitikájának két ellentétes irányzatát képviselő pártok vagy pártcsoportok párhuzamosan működnek, de alapvető emberi és külpolitikai normákban nem különbözhetnek, ha az ország bonitását fent kívánják tartani. Ám Szlovákia két politikai irányzata ma nem ezt a képet mutatja.

Az 1998-as (és a 2002-es) választások eredménye lehetőséget nyújt az EU befolyásának felerősödésére. Az ilyen lokális változások azt mutatják, hogy egy ország kormánya milyen konvergenciát tud teremteni az EU-val. Ennek fokmérője a brüsszeli feltételek, kötelezettségek elfogadása, illetve teljesítése.

Szlovákia esetében elmondható, hogy az 1998-as választások után folytatott tárgyalásokon meglehetősen sok területen találkozott a kormányzat és az EU-szakemberek politikai elképzelése. Azonos időszakban az európaiak számoltak Szlovákia csatlakozási törekvésével és azzal is, hogy a szlovák kormány eltúlozza a csatlakozást ellenzők véleményének háttérbe szorítását. Ennek a dinamikának is vannak korlátai, például az adminisztratív reformok bevezetésének demonstrált lassítása. Továbbá meg kell említeni azt is, hogy a szlovák kormány tagjai nem egységesek a csatlakozás melletti elkötelezettség és határozottság tekintetében.

Ezen a ponton, a tárgyalások jelen szakaszában nem szükséges még az óvatosság. A tárgyalások lezárása Brüsszellel még nagyon messze van. A politikai fejezeteket alaposan végig kell gondolni, és még sok kellemetlen belpolitikai ütközés várható. Mindenesetre, ha Szlovákia később léphet csak be az EU-ba, mint a másik három visegrádi ország, ez sok nehézséget okozna a szomszédos országok viszonylatában és a kereskedelemben. Ezek az ütközések azonban nem változtatnának Szlovákia demokratizálódási törekvésein. (Azóta tudjuk, ez a veszély nem fenyeget: Szlovákia is „első körös” csatlakozó ország lett. – a szerk.)

Az EU a 2002-es szlovákiai választások előtt azzal is számolt, hogy a Mečiar-vonal erősödése miatt a kormány nem lesz képes fennmaradni mandátuma teljes időszakában. Ennek megfelelően a Dzurinda-kormányval folytatott brüsszeli tárgyalások sok időhúzással, csak lassan haladtak. Mint ismeretes, a választások után Dzurinda és koalíciós partnerei alakítottak kormányt, így újra várható Szlovákia csatlakozási esélyeinek javulása. Mindenesetre az EU-nak sok lehetősége és eszköze van arra, hogy Szlovákiát a fejlődés helyes útjára terelje.

Kádár József

A lengyelországi német kisebbség helyhatósági és regionális választási stratégiája 1998-ban

Born, Karl Martin and Cordell, Karl: The Strategy of the German List at the Polish Local and Regional Elections of 1998. = East European Politics and Societies, 15. vol. 3. no. 625–648. p.

Lengyelország 1989-ben nagyszerű folyamatát indította meg a politikai átalakulásnak, kisöpörte még a nyomát is a „létező szocializmus”-nak. Demokratizálódás, a piacgazdaság bevezetése, jóléti állam szervezése nyugat-európai minta alapján kezdődött azzal a világos céllal, hogy megteremtse a polgári társadalmat. A parlament elfogadta – mégpedig jelentős ellenszavazat nélkül –, hogy az ország kérelmezze felvételét a NATO-ba és az EU-ba. Annak ellenére maradt még számottevő lakossági támogatottsága az EU-tagságnak, hogy a brüsszeli tárgyalások csökkentették a csatlakozás vonzerejét. Lengyelországnak EU-hoz tartozását a második világháború után az országba integrálódott német kisebbség is fenntartás nélkül támogatta.

Az 1993-as és az 1997-es általános választások súlyos vesztesége után a német kisebbség átszervezte és megreformálta kampányát, és így készült fel az 1998-as regionális és helyhatósági választásokra. Ennek végrehajtása során figyelemre méltó önfeleggyellemmel határos koalíciót hoztak létre Opolskie tartományban. Azért volt sikeres a kezdeményezés, mert az SKGD (Sozialkulturelle Gesellschaft der Deutschen) [Németek Szociális-Kulturális Társasága] valamennyi választót megcélzó, összefogó kommunikáció megteremtésére összpontosította erőfeszítéseit, és a jelölteket a kisebbség középgenerációjából választották ki. Választási kampányukat professzionálisnak lehet mondani, mozgósították a választókat és ez kulcsfontosságú volt a siker eléréséhez. A kampány központja Gogolinban biztosította az SKGD/DFK (Deutscher Freundschaftskreise) [Német baráti körök] szervezésének vezető szerepét. A kampányt adományokkal, nagygyűlésekkel és a média koordinációjával támogatták.

Az elért eredménnyel bizonyítható, hogy a német kisebbség támogatása Opolskie tartományban megfelel a közösségen belül kialakult demográfiai viszonyoknak. Biztosították az átlagosnál magasabb arányú választói részvételt, és ezzel néhány szavazatot szereztek a lengyel választókkal szemben, így a német lista nyerő ereje 29 közösségi tanácsban érvényesült, elnyerve ezzel a tartomány összes szavazatainak majdnem egynegyedét. Mindenesetre a szavazólista etnikai jellemzője arra a területre korlátozódik, ahol a jól szervezett német kisebbség közösséget alkot.

Fennmarad és válaszra vár azonban az a kérdés, milyen következtetések vonhatók le a német kisebbség lengyelországi választási stratégiájából. A kisebbségek képvisellete Európának korábban kommunista részében aránytalanul valósult meg. Például az orosz kisebbséget a Baltikumban egyáltalán nem képviseli senki a parlamentben. Hátrányosan megkülönböztető törvények, valamint folyamatosan rosszindulatú megnyilvánulások egy népcsoport ellen, „elnyomók”-nak bélyegezve őket, ez jellemzi leginkább helyzetüket. Általában megállapítható, ha a kisebbség számszerűen elég nagy és egy területen koncentrálódik, képes biztosítani magának részarányos képviselést. Ez a kritérium nemcsak a németekre érvényes Felső-Sziléziában, hanem például a magyar kisebbségre is Szlovákiában és Romániában. Európa más részeit tekintve az tapasztalható, hogy Olaszországban a dél-tiroli németek helyzetéről mintaszerűen gondoskodik az a politikai stratégia, ami a kisebbség szociális integrálódásának feltételeit biztosítja. Miután a második világháború befejeztével Dél-Tirol német ajkú közössége megalapította a „Südtiroler Volkspartei”-t (SVP) [Dél-tiroli Néppárt], a politikai palettán is döntő mértékben igazolta az etnikum jelenlétét. Évek folyamán az SVP olyan stratégiát fejlesztett ki, amivel biztosítani tudta az olaszokkal egyenlő elbánást és elbírálást a németek által lakott területen.

A lengyelországi németek gyakran hivatkoznak az SVP mintájára. Kétséges, hogy a tiroli minta valaha is érvényesíthető lesz Lengyelországban. Lengyelország ugyan keresi az utat az EU-ba, hogy elérje a teljes jogú tagságot, ez azonban nem jelenti azt, hogy jelentős politikai szereplők hajlandók lennének figyelembe venni és különleges státust adni egy olyan területnek, amelyet a huszadik század folyamán oly keserves harcok után csatoltak Lengyelországhoz. De magában Németországban sincs ma olyan jelentős politikai érdekcsoport, amely Felső-Sziléziának ilyen státust követelne.

Mindenesetre a lengyelországi német kisebbség sikere mintaként szolgálhat a térség más államiban élő kisebbségek számára. Ők megmutatták, hogy hatékony szervezés közös célkitűzéssel kombinálva, kisebbségen belüli pártoskodás mellőzésével választási sikerhez vezethet. Ez a szlovákiai, romániai és szerbiai magyaroknak is szerepminta lehet, és bátoríthatja a szociális integrálódást. Az, hogy ilyen a helyzet Lengyelországban, az a lengyelek és németek között kialakult és örökölt félelem és bizalmatlanság következménye, ám a helyzet 1989 óta sokat javult. Végezetül pedig el kell ismerni, hogy a német kisebbség Opolskie tartományban többségi sikert aratott. Most rajtuk a sor, hogy bebizonyítsák: megbékélten tudnak élni a szerzett jogokkal.

Kádár József